



Eiropas Savienības  
Padome

Briselē, 2022. gada 20. jūlijā  
(OR. en)

11538/22

ECOFIN 753  
RELEX 1056  
NIS 19  
MED 37  
COEST 594

## PAVADVĒSTULE

---

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 19. jūlijs
Saņēmējs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 341 final
Temats:	<b>KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par makrofinansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2021. gadā</b>

---

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 341 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 341 *final*



Briselē, 19.7.2022.  
COM(2022) 341 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI**

**par makrofinansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2021. gadā**

{SWD(2022) 192 final}

## SATURA RĀDĪTĀJS

<b>1</b>	<b>IEVADS</b> .....	<b>2</b>
<b>2</b>	<b>MAKROEKONOMISKĀS NORISES PARTNERVALSTĪS</b> .....	<b>3</b>
2.1	Austrumu kaimiņreģions .....	4
2.2	Dienvidu kaimiņreģions .....	4
2.3	Rietumbalkāni .....	5
<b>3</b>	<b>MAKROFINANSIĀLAS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS 2021. GADĀ</b> .....	<b>5</b>
3.1	Austrumu kaimiņreģions .....	6
	• Gruzija: Covid-19 MFP .....	6
	• Moldova: MFP un Covid-19 MFP.....	7
	• Ukraina: Covid-19 MFP .....	7
3.2	Dienvidu kaimiņreģions .....	8
	• Jordānija: MFP III un Covid-19 MFP.....	8
	• Tunisija: Covid-19 MFP .....	9
3.3	Rietumbalkāni .....	9
	• Albānija: Covid-19 MFP .....	9
	• Bosnija un Hercegovina: Covid-19 MFP.....	10
	• Kosova <sup>1</sup> : Covid-19 MFP.....	10
	• Melnkalne: Covid-19 MFP .....	11
	• Ziemeļmaķedonija: Covid-19 MFP .....	11
<b>4</b>	<b>MFP LĪDZEKĻU ATBILSTĪGAS IZMANTOŠANAS NODROŠINĀŠANA: DARBĪBAS NOVĒRTĒJUMI, <i>EX POST</i> NOVĒRTĒJUMI UN REVĪZIJAS</b> .....	<b>11</b>
4.1	Darbības novērtējumi .....	11
4.2	<i>Ex post</i> novērtējumi.....	12
<b>5</b>	<b>VISPĀRĒJĀS TENDENCES SAISTĪBĀ AR MFP INSTRUMENTU</b> .....	<b>13</b>
5.1	MFP instrumenta darbība .....	13
5.2	MFP daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam .....	14
<b>6</b>	<b>SKATS NĀKOTNĒ: MFP DARBĪBAS UN BUDŽETA SITUĀCIJA 2022. GADĀ</b> .....	<b>14</b>

---

<sup>1</sup> Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO Drošības padomes Rezolūcijai 1244/99 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

# KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

## par makrofinansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2021. gadā<sup>2</sup>

### 1 IEVADS

Makrofinansiāla palīdzība (MFP) ir Eiropas Savienības (ES) finanšu instruments<sup>3</sup>, kas tiek attiecināts arī uz partnervalstīm, kuras saskārušās ar maksājumu bilances problēmām. Kopš MFP izveides 1990. gadā tā ir palīdzējusi uzlabot makroekonomisko un finanšu stabilitāti ES kaimiņvalstīs un valstīs, kas atrodas ģeogrāfiski tuvu ES, vienlaikus veicinot strukturālas reformas šajās valstīs. MFP papildina ar piesardzības pasākumiem nesaistītu vienošanos par kredītu, kas saskaņota ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF), un šāda vienošanās ir MFP īstenošanas nosacījums. Ja partnervalsts tiek daļēji atbrīvota no spiediena risināt ar maksājumu bilanci saistītās problēmas, tā var palielināt savu fiskālo telpu, uzlabot parāda atmaksājamību un pievērsties vajadzīgo reformu virzīšanai. MFP darbības, atvieglojot makroekonomisko korekciju, var nodrošināt pozitīvu sociālo ietekmi, dodot valstij vairāk laika un iespēju pievērsties savas krīzes galvenajiem cēloņiem.

MFP visbiežāk tiek sniegta kā aizdevumi, kuru finansējumu Komisija aizņemas kapitāla tirgos. Pēc tam Komisija šos līdzekļus aizdod tālāk saņēmējvalstij. Dažos gadījumos MFP tiek sniegta kā dotācijas, kas tiek finansētas no ES budžeta, vai kā aizdevumu un dotāciju kombinācija.

MFP izmaksā pa daļām un tikai tad, ja ir izpildīti konkrēti strukturālo reformu kritēriji, kas saskaņoti ar valsti. Šie nosacījumi ir pamats tam, lai tiktu īstenoti stingri korekcijas un reformu pasākumi, kuru mērķis ir: i) stiprināt publisko finanšu sistēmas un ii) atbalstīt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un darbvietu radīšanu. Turklāt MFP piešķiršanai ir priekšnoteikums, proti, saņēmējvalstij ir jāievēro efektīvi demokrātiskie mehānismi. Šādi mehānismi ietver: funkcionējošu daudzpartiju parlamentāro sistēmu, tiesiskuma ievērošanu un garantētu cilvēktiesību ievērošanu. Tādējādi MFP papildina pastāvīgo ES sadarbības palīdzību un sekmē plašāku mērķu sasniegšanu, proti, stabilitātes saglabāšanu, labklājības veicināšanu un mūsu pamatvērtību veicināšanu ārpus ES robežām. MFP ir plaši atzīta kā efektīvs krīzes pārvarēšanas instruments, kas ļauj ES iejaukties redzamā un elastīgā veidā un veicināt pārmaiņas valstu politikās<sup>4</sup>. Šo secinājumu par MFP efektivitāti krīžu pārvarēšanā pamato konstatējumi, kas gūti vairākos neatkarīgos *ex post* novērtējumos par pabeigtajām MFP programmām<sup>5</sup>.

---

<sup>2</sup> Šis ziņojums ir balstīts uz informāciju, kas tika iegūta laika posmā līdz 2022. gada jūnijam.

<sup>3</sup> Juridiskais pamats tam, lai sniegtu makrofinansiālu palīdzību trešām valstīm, kas nav jaunattīstības valstis, ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 212. pants. LESD 213. pantu var izmantot kā juridisko pamatu, ja trešai valstij nepieciešama steidzama finansiāla palīdzība.

<sup>4</sup> MFP papildina arī citas kaimiņvalstīm un Rietumbalkāniem paredzētās ES ārējās darbības vai instrumentus, ietverot budžeta atbalstu, atbilstīgi kuram 2021. gadā reģionos dotācijās kopumā tika izmaksāti 461 miljons EUR. Jaunākais ziņojums par budžeta atbalstu ir pieejams saitē [https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/budget\\_support\\_-\\_trends\\_and\\_results\\_2021.pdf](https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/budget_support_-_trends_and_results_2021.pdf)

<sup>5</sup> Visi *ex post* novērtējumi ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē [https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities\\_en](https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en)

Kā krīzes instruments un atšķirībā no citiem ES ārējās finansēšanas instrumentiem MFP nesniedz finansiālu atbalstu pastāvīgi un plānojami. Šā iemesla dēļ saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2021.–2027. gadam arī turpmāk īpašās MFP darbības tiks īstenotas, pamatojoties uz *ad hoc* lēmumiem. Ja to pamatā ir LESD 212. pants, šie *ad hoc* lēmumi par īpašām MFP darbībām tiek reglamentēti parastajā likumdošanas procedūrā, saskaņā ar kuru katra darbība (vai vairākas darbības vienlaikus, kā tas bija 2020. gada maijā pieņemtās Covid-19 MFP paketes gadījumā) ir jāapstiprina Eiropas Parlamentam un Padomei.

Šis gada ziņojums ir sagatavots atbilstīgi Komisijas informācijas sniegšanas pienākumiem, kas paredzēti dažādos Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumos par MFP darbībām. Tam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kurā sniegta sīkāka analīze par makroekonomikas vidi un atsevišķu MFP darbību īstenošanu.

## 2 MAKROEKONOMISKĀS NORISES PARTNERVALSTĪS

Pēc recesijas, ko radīja Covid-19 pandēmija 2020. gadā, paplašināšanās ekonomikas un kaimiņreģiona valstīs 2021. gadā atgūvās. Tomēr recesijas ilgums un smagums dažādās valstīs bija ļoti atšķirīgs. Šīs atšķirības ir redzamas gan dažādajos veidos, kā pandēmija izplatījās valstīs, gan arī dažādās partnervalstu ekonomiskajās struktūrās un to atšķirīgajā spējā veikt efektīvus pretpasākumus. Arī sekojošie atveseļošanas procesi valstīs nenoritēja vienlaicīgi. Šajā iedaļā aplūkotas reģionālās problēmas, ar kurām saskaras ES kaimiņreģionu un Rietumbalkānu valstīs, savukārt to ekonomikas sniegums atbilstīgi katrai valstij sīkāk novērtēts pievienotajā dienestu darba dokumentā.

Lai gan turpmāk sniegtie pārskati par reģioniem attiecas uz pagājušu periodu, ir jāatzīmē, ka Krievijas iebrukums Ukrainā papildus tā tiešajai postošajai ietekmei uz Ukrainu ievērojami aptumšo vispārējās perspektīvas. Lai gan iebrukuma paplašinātā ietekme visvairāk skar dažas no Ukrainas kaimiņvalstīm, kas ietilpst Austrumu partnerībā (AP), tā negatīvās sekas būs jūtamas visos trīs reģionos. Ukrainā notikušā iebrukuma rezultātā AP valstīs ir samazinājusies valūtas vērtība un ir radies spēcīgs spiediens uz pārtikas un enerģijas cenām. Ir nopietni iedragāta arī patērētāju un uzņēmēju uzticība. Sagaidāms, ka tuvākajos mēnešos konflikts smagi ietekmēs tirdzniecību, naudas pārvedumus un ieguldījumus. Kopumā AP reģionu, visticamāk, sagaida stagflācijas gads. Dienvidu kaimiņreģionā, neraugoties uz kopumā nelielo ietekmi uz tirdzniecību, konflikta radītais spiediens ir sajūtams ar augstākām pārtikas cenām un draudiem pārtikas nodrošinājumam (dažas valstis ir liela mērā atkarīgas no Krievijas un Ukrainas kviešu importa, kas ir būtisks un plaši subsidēts pamatprodukts), kā arī ar enerģijas (kura bieži vien saņem lielas subsīdijas) cenām. Papildus tam dažās dienvidu kaimiņreģiona valstīs tiks kavēta arī tūrisma nozares atveseļošanas pēc Covid-19. Tāpat ir sagaidāms, ka enerģijas, pārtikas un pārvadājumu cenu pastāvīgais pieaugums Rietumbalkānu reģionā vēl vairāk palielinās inflāciju, tādējādi samazinot mājāsaimniecību reālos izmantojamus ienākumus un privāto patēriņu. Rietumbalkānu valstīs, kuras ir visvairāk atkarīgas no tūrisma, var vēl vairāk palēnināties ekonomiskā izaugsme. Ekonomikas perspektīvas visos trīs reģionos varētu ietekmēt šādi faktori: i) starptautisko piegādes ķēžu pārrāvumi un ii) zemāks pieprasījums, ko nosaka zemākas izaugsmes perspektīvas lielākajās tirdzniecības partnervalstīs, cita starpā ES. Šie faktori varētu ietekmēt arī eksportu, ārvalstu tiešos ieguldījumus un naudas pārvedumus un tādējādi pastiprināt pastāvošo ārējo nelīdzsvarotību.

### 2.1 Austrumu kaimiņreģions

2021. gadā austrumu kaimiņreģiona ekonomikas atgūvās no recesijas, ko 2020. gadā bija radījusi pandēmija. Atveseļošanu veicināja šādi faktori: i) mājāsaimniecību patēriņa

atjaunošanās no ļoti zema līmeņa, ii) naudas pārvedumu straujš pieaugums un iii) ieguldījumu darbības pieaugums. Šis ekonomikas stiprināja arī spēcīgs ārējais pieprasījums. Lai gan atjaunotā izaugsme palīdzēja mazināt bezdarba līmeni gandrīz visās valstīs, to pavadīja vienmērīgs un straujš inflācijas pieaugums visa gada garumā. Inflācijas pieauguma galvenais iemesls bija globālo enerģijas un pārtikas cenu straujais kāpums. Lai ierobežotu inflāciju, visas austrumu kaimiņreģiona valstu centrālās bankas 2021. gadā pieņēma stingrāku monetārās politikas nostāju. Tā veicināja stabilu vietējās valūtas vērtības palielināšanos, tādējādi daudzos gadījumos atgūstoties no 2020. gadā piedzīvotajiem zaudējumiem.

Neraugoties uz pandēmijas atstātajām sekām, kuras vēl bija jūtamas, 2021. gadā fiskālais stāvoklis uzlabojās. Pieaugot ekonomiskajai aktivitātei un strauji palielinoties tirdzniecības apjomam, tika radīts arī spēcīgs ieņēmumu pieaugums. Tomēr pastāvīgi turpināja pieaugt arī izdevumi, cita starpā arī dēļ tā, ka plašie pasākumi, kas tika izmantoti, lai mazinātu pandēmijas ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, tika samazināti tikai pakāpeniski. Mazāks deficīts, vietējās valūtas vērtības palielināšanās un ievērojams nominālā IKP pieaugums — visi šie faktori veicināja austrumu kaimiņreģiona valstu parāda attiecības pret IKP uzlabošanu. Ārējās tirdzniecības jomā visā reģionā strauji atguvās gan imports, gan eksports, tādējādi atspoguļojot zemo sākumpunktu, augstāku pieprasījumu un preču cenu pieaugumu. Ievērojami pieauga arī naudas pārvedumu apmērs. Visi šie faktori, kā arī speciālās aizņēmumu tiesības (*SDR*), kuras SVF piešķīra savām dalībvalstīm augustā, lielākajā daļā valstu ievērojami uzlaboja ārējās pozīcijas un radīja starptautisko rezervju pieaugumu.

Raugoties nākotnē, kā norādīts iepriekš, austrumu kaimiņreģions ir jo īpaši pakļauts ekonomiskajām sekām, ko radīja Krievijas iebrukums Ukrainā, un riskam piedzīvot smagu recesiju, kuras apmērus varētu salīdzināt ar haosu, ko izraisīja Padomju Savienības sabrukums 20. gs. 90. gados, jo divas lielākās AP reģiona ekonomikas — Ukraina un Baltkrievija — viennozīmīgi ir skartas vissmagāk.

## **2.2 Dienvidu kaimiņreģions**

2021. gadā arī dienvidu kaimiņreģionā ekonomiskā aktivitāte sāka atgūties no pandēmijas un tās radītajām ekonomiskajām sekām. Izaugsme atjaunojās visās valstīs, izņemot Libānu, kur turpinās dziļa politiskā un ekonomiskā krīze. Līdz ar ierobežojumu samazināšanu, vakcīnu ieviešanu un aizturētā pieprasījuma realizēšanu, kas sekmēja gan ieguldījumu darbības pieaugumu, gan privātā un valsts patēriņa atjaunošanos, izaugsme reģionā turpināja pieaugt visa gada garumā. Ārējā pieprasījuma atjaunošanās veicināja arī eksporta nozares, jo īpaši ražošanu. Līdz ar ceļošanas ierobežojumu pakāpenisku atcelšanu zināmā mērā pieauga arī tūrisma rādītāji. Bezdarbs saglabājās pirmspandēmijas līmenī, tomēr līdz ar augstākiem aktivitātes rādītājiem uzlabojās arī nodarbinātības apmērs. Ievērojami pieauga inflācijas spiediens, cita starpā uz pārtikas un enerģijas produktiem, tomēr monetārās politikas spēja pielāgoties. Preču cenu pieaugums ir palielinājis aktivitāti un uzlabojis fiskālo līdzsvaru tajās valstīs, kuras eksportē enerģiju.

Līdz ar pandēmijas laika atbalsta pasākumu pakāpenisku atcelšanu, kā rezultātā atjaunojās ieņēmumi un mēreni pieauga izdevumi, 2021. gadā strauji kritās fiskālais deficīts. Tomēr pandēmijas radīto ievērojamo finansējuma vajadzību rezultātā valstu parādi joprojām saglabājās rekordaugstā līmenī. Reģions piedzīvoja strauju atveseļošanu gan importa, gan eksporta jomā, pamatojoties uz šādiem faktoriem: i) pieprasījuma, kas iepriekš bija zems, atjaunošanās, ii) preču cenu pieaugums un iii) pieaugošais pieprasījums no reģiona galvenajiem eksporta tirgiem. Izaugsmes atjaunošanās Eiropas Savienībā un globālo naftas cenu pieaugums veicināja arī rekordlielus naudas

pārvedumus. Vietējo valūtu vērtība bija stabila vai nedaudz palielinājās, savukārt starptautiskās rezerves lielākajā daļā valstu samazinājās. Reģions joprojām saņēma ārējo atbalstu no starptautiskajām aizdevējinstādēm, cita starpā SVF *SDR* piešķirumus.

Krievijas iebrukums Ukrainā ietekmēja arī dienvidu kaimiņreģiona nākotnes perspektīvas, lai gan mazākā mērā nekā AP reģiona gadījumā. Krievijas iebrukuma radītās sekas lielā mērā apdraud tikko uzsāktu atveseļošanu, jo tās noteikti atstās ietekmi uz dienvidu kaimiņreģiona valstīm, jo īpaši pieaugot pārtikas, enerģijas un citu preču cenām. Šis cenu pieaugums palielinās inflāciju un iedragās iekšzemes patēriņu, vienlaikus radot papildu slogu valstu budžetiem.

### **2.3 Rietumbalkāni**

Pēc recesijas, ko 2020. gadā bija radījusi pandēmija, 2021. gadā Covid-19 krīzes negatīvā ietekme mazinājās un strauji pieauga ekonomiskā aktivitāte visās Rietumbalkānu ekonomikās. Atveseļošanu lielā mērā veicināja šādi faktori: i) Covid-19 ierobežošanas pasākumu pakāpeniska atcelšana, ii) spēcīgāks iekšzemes un ārējais pieprasījums un iii) labvēlīga pamatietekme. Līdz ar ekonomiskās aktivitātes atjaunošanos lielākajā daļā reģiona valstu nodarbinātības pieaugums atkal bija pozitīvs un bezdarba līmenis samazinājās. Palielinājās arī nodarbināto personu skaits. Inflācijas dinamika atspoguļoja situāciju ar kopējā pieprasījuma atjaunošanos un augstākām enerģijas, pārtikas un pārvadājumu cenām, 2021. gadā inflācijai pieaugot visās Rietumbalkānu valstīs.

Nodokļu ieņēmumu pieaugums spēcīgākas ekonomiskās aktivitātes rezultātā palīdzēja 2021. gadā samazināt fiskālo deficītu visā reģionā. Turklāt lielākajā daļā valstu parāda attiecība pret IKP, salīdzinot ar 2020. gada beigām, nedaudz samazinājās; tas daļēji atspoguļo nominālā IKP pieauguma atjaunošanos. Ārējās tirdzniecības jomā 2021. gadā tekošā konta deficīts, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ievērojami samazinājās, jo straujais pakalpojumu eksporta pieaugums un lielākas naudas pārvedumu ienākošās plūsmas atsvēra preču tirdzniecības deficīta pieaugumu.

Arī Rietumbalkānu reģiona ekonomiku perspektīvas ir pasliktinājušās; izaugsmes izredzes aizkavē vairāki faktori, jo īpaši — enerģijas, pārtikas un pārvadājumu cenu pieauguma ietekme uz izmantojamajiem ienākumiem un patēriņu. Tomēr ir skaidrs, ka šie faktori Rietumbalkānu reģionu ir ietekmējuši mazākā mērā nekā AP valstis.

## **3 MAKROFINANSIĀLAS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS 2021. GADĀ**

Komisija 2020. gada 22. aprīlī pieņēma priekšlikumu 3 miljardus EUR vērtai MFP paketei 10 paplašināšanās un kaimiņreģionu partnervalstīm, lai palīdzētu tām ierobežot Covid-19 pandēmijas radītās ekonomiskās sekas. Drīz pēc tam, 2020. gada 25. maijā<sup>6</sup>, Eiropas Parlaments un Padome pieņēma šo lēmumu<sup>7</sup>. Covid-19 MFP, kas bija pieejama tikai vienu gadu, bija plānots izmaksāt divos maksājumos saskaņā ar SVF izmaksu vienošanos un atkarībā no vispārējo politisko priekšnoteikumu ievērošanas. Papildu nosacījums — otrais un pēdējais maksājums tiktu izmaksāts tikai pēc tam, kad partnervalsts būs izpildījusi pievienotos politikas nosacījumus.

<sup>6</sup> Uz MFP vienmēr attiecas SVF izmaksu programma. Saņēmējvalstīm ar SVF rezerves vienošanos vai paplašinātās finansēšanas mehānisma programmu (vai līdzīgu vienošanos ar SVF pievienotu korekcijas un reformu programmu) principā ir jāturpina savu SVF programmu īstenošana, ko apstiprina sekmīgi pārskata rezultāti. Covid-19 krīzes apstākļos MFP izņēmuma kārtā ir pieejama arī tām valstīm, kurām piešķirts SVF ārkārtas finansējums, piemēram, izmantojot ātrās finansēšanas instrumentu, ko saņem vienā SVF izmaksā.

<sup>7</sup> Lēmums (ES) 2020/701.

Tādējādi 2021. gadā galvenā uzmanība tika vērsta uz Covid-19 MFP paketes īstenošanu. Lai atbalstītu ES partnervalstu finanšu stabilitāti un palīdzētu tām ierobežot Covid-19 pandēmijas radītās ekonomiskās sekas, kopumā tika izmaksāti aizdevumi 1,665 miljardu EUR apmērā.

No septiņām darbībām, kas tika uzsāktas 2020. gadā, veiksmīgi un pilnībā tika pabeigtas sešas, izmaksājot otro un pēdējo daļu šādām valstīm: Ziemeļmaķedonija, Kosova, Melnkalne, Jordānija, Moldova un Ukraina. Papildus tam pilnībā tika izmaksāta arī palīdzība Albānijai, kas stājās spēkā tikai 2021. gadā.

Tomēr MFP darbība Gruzijai, kas tika saskaņota iepriekš minētā lēmuma ietvaros, tika izmaksāta tikai daļēji. Pirmā izmaksa tika veikta 2020. gada novembrī, tomēr otrais maksājums tika atcelts, jo: i) Gruzija neizpildīja nozīmīgāko politikas nosacījumu, kas attiecas uz tiesu sistēmu, un ii) Gruzijas iestādes norādīja, ka tām līdzekļi vairs nav nepieciešami.

2021. gadā, kad tika pabeigti samērā ilgie saprašanās memoranda (SM) un aizdevumu mehānisma nolīguma (AMN) attiecīgie ratifikācijas procesi, tika uzsāktas arī abas atlikušās darbības Bosnijai un Hercegovinai un Tunisijai. Tunisija otro izmaksu saņēma 2022. gadā 25. maijā, kad tika izpildīti SM saskaņotie politikas nosacījumi, tādējādi veiksmīgi pabeidzot šo darbību. Savukārt Bosnijai un Hercegovinai otrā daļa netika izmaksāta, jo līdz pieejamības perioda beigām netika īstenotas pietiekamas reformas.

Papildus plānotajai finansiālajai palīdzībai, kuras mērķis ir atbalstīt valstis Covid-19 pandēmijas seku pārvarēšanā, tika turpināti arī plāni īstenot trešo pastāvīgo MFP Jordānijai, 2021. gada 20. jūlijā izmaksājot otro un pēdējo daļu.

Ņemot vērā notiekošo ekonomikas atveseļošanu pēc pandēmijas un gāzes krīzi, kas sākās 2021. gada oktobrī, Moldova 2021. gada novembrī iesniedza pieprasījumu jaunai MFP darbībai. Komisija saņēma pieprasījumu jaunai MFP arī no Ukrainas, neraugoties uz risku saasināt konfliktu ar Krieviju, apstākļos, kad tika zaudēta piekļuve starptautiskajiem kapitāla tirgiem. Tādējādi 2022. gada sākumā tika ierosinātas attiecīgās MFP darbības līdz 150 miljoniem EUR Moldovai un līdz 1,2 miljardiem EUR Ukrainai.

## **MFP darbību īstenošanas statuss 2021. gadā (dalījumā pa reģioniem)**

### **3.1 Austrumu kaimiņreģions**

- **Gruzija: Covid-19 MFP**

Covid-19 MFP pakete ietvēra MFP līdz 150 miljoniem EUR Gruzijai.

Pirmais maksājums (75 miljoni EUR) tika veikts 2020. gada novembrī.

Otrais maksājums 75 miljonu EUR apmērā bija atkarīgs arī no tā, vai tiks izpildīts politikas nosacījumu kopums, kas noteikts SM šādās jomās: publiskais iepirkums, pensiju sistēma, uzņēmējdarbības tiesības, valstij piederošu uzņēmumu pārvaldība, tiesu sistēma, energoefektivitāte un darba tirgus. Gruzija patiešām īstenoja vairākas strukturālās reformas saskaņā ar MFP nosacījumiem. Tomēr otrais maksājums tika atcelts, jo Gruzija neizpildīja nozīmīgāko politikas nosacījumu, kas attiecas uz tiesu sistēmu, un Gruzijas iestādes pieņēma lēmumu nepieprasīt šo otro maksājumu.

MFP tika nodrošināta kopā ar starptautisko finanšu iestāžu un divpusējas palīdzības organizāciju — ietverot SVF — resursiem, ievērojot Gruzijai paredzēto SVF paplašinātās finansēšanas mehānisma (PFM) četru gadu programmu. SVF četru gadu PFM tika apstiprināts 2017. gada aprīlī un palielināts 2020. gadā, kopumā veidojot ap 690 miljoniem EUR. Visus šajā PFM programmā paredzētos pārskatus SVF Valde sekmīgi apstiprināja, cita starpā arī pašu jaunāko — 2021. gada aprīlī.

- **Moldova: MFP un Covid-19 MFP**

Covid-19 MFP paketes ietvaros tika paredzēta palīdzība Moldovai 100 miljonu EUR apmērā, papildinot SVF 235 miljonu USD ārkārtas programmu (pieņemta 2020. gada aprīlī). Pēc pirmā maksājuma veikšanas 2020. gada novembrī MFP tika sekmīgi pabeigta, 2021. gada oktobrī izmaksājot otro un pēdējo daļu (50 miljoni EUR). SM tika noteikts politikas nosacījumu kopums šādās jomās: publisko finanšu pārvaldība, uzņēmējdarbības pārvaldība un korupcijas apkarošana. Gandrīz visa Covid-19 MFP perioda laikā reformas tika īstenotas diezgan lēni. Tomēr pēc 2021. gada jūlijā notikušajām parlamenta vēlēšanām ievērojami pieauga Moldovas gatavība pievērsties strukturālajiem trūkumiem, jo prezidents, valdība un parlaments uzsāka saskaņotāku sadarbību. Neraugoties uz situācijas uzlabošanu, pēc apspriešanās ar Makrofinansialās palīdzības dalībvalstu komiteju tika piešķirts atbrīvojums no viena nosacījuma izpildes (līdzekļu atgūšanas stratēģija pēc 2014. gadā notikušās banku krāpšanas).

2021. gada novembrī, saskaroties ar enerģijas krīzes sekām un ņemot vērā ekonomikas atveseļošanu pēc pandēmijas, Moldova iesniedza oficiālu pieprasījumu jaunai, pastāvīgai MFP. Pēc finansējuma vajadzību rūpīgas izvērtēšanas Komisija sagatavoja priekšlikumu jaunai darbībai līdz 150 miljonu EUR apmērā, tajā skaitā 120 miljonus EUR vidēja termiņa aizdevumos un 30 miljonus EUR dotācijās. Lēmumu Moldovai piešķirt papildu MFP Eiropas Parlaments un Padome pieņēma 2022. gada 6. aprīlī. MFP tiks izmaksāta trīs maksājumos pēc tam, kad būs īstenoti politikas pasākumi šādās jomās: laba pārvaldība, tiesiskums, korupcijas apkarošana un enerģētikas nozares reformas. Vēl viens nosacījums šo maksājumu veikšanai ir turpmāks progress, kas panākts līdzekļu atgūšanā (turpinot iepriekšējās MFP darbības).

Jaunā MFP parāda SVF atjaunoto sadarbību ar Moldovas iestādēm pēc 2021. gada jūlija vēlēšanām. Tika panākta jauna personāla līmeņa vienošanās par trīs gadu paplašinātās kreditēšanas mehānismu (PKM) / paplašinātās finansēšanas mehānismu (PFM) 558,3 miljonu USD apmērā, kuru fonda Valde pieņēma 2021. gada decembrī. Uzreiz pēc šīs pieņemšanas tika veikts pirmais maksājums 79,8 miljonu USD apmērā.

- **Ukraina: Covid-19 MFP**

2020. gada septembrī stājās spēkā Covid-19 MFP Ukrainai 1,2 miljardu EUR apmērā. Šīs piektās MFP darbības strukturālās politikas nosacījumi balstās uz iepriekšējiem MFP sasniegumiem un aptver reformas četrās jomās: publisko finanšu pārvaldība, pārvaldība un tiesiskums, uzņēmējdarbības vides uzlabošana, enerģētika un valstij piederoši uzņēmumi. Pirmā daļa 600 miljonu EUR apmērā tika izmaksāta 2020. gada 9. decembrī.

Otrās daļas izmaksa bija atkarīga no to astoņu strukturālās politikas pasākumu sekmīgas īstenošanas, kurus Ukraina apņēmas īstenot SM, kā arī SVF programmas veiksmīgas īstenošanas. Covid-19 MFP Ukrainai tika sniegta kopā ar citiem starptautisko finanšu iestāžu un divpusējas palīdzības organizāciju — jo īpaši SVF — resursiem, ievērojot 2020. gada 9. jūnijā noslēgto 18 mēnešu rezerves vienošanos par 5 miljardiem USD. Progress attiecībā uz nosacījumu, par kuriem Ukraina vienojās ar SVF, īstenošanu bija

nevienmērīgs, un pirmais programmas pārskats, kas ietvēra programmas pagarināšanu līdz 2022. gada jūnijai beigām, tika pabeigts tikai 2021. gada novembrī. Pamatojoties uz iepriekš saņemto SVF apstiprinājuma vēstuli par ievērojamo progresu attiecībā uz programmas galvenajām prioritātēm un ņemot vērā Komisijas pašas novērtējumu par SM ietvertu strukturālo pasākumu sekmīgu īstenošanu, 2021. gada 25. oktobrī tika izmaksāta otrā daļa 600 miljonu EUR apmērā. Tādējādi tika sekmīgi noslēgta Covid-19 MFP Ukrainai īstenošana.

Ņemot vērā pieaugošo ģeopolitisko spriedzi pirms Krievijas iebrukuma Ukrainā, Eiropas Komisija 2022. gada 1. februārī pieņēma priekšlikumu lēmumam, ar ko Ukrainai aizdevumu veidā piešķir jaunu ārkārtas MFP 1,2 miljardu EUR apmērā, kas izmaksājama divās vienādās daļās. Eiropas Parlaments un Padome 2022. gada 24. februārī pieņēma lēmumu, ar kuru tiek atļauta sestā MFP darbība Ukrainā kopš 2014. gada. Komisija un Ukraina saistīto SM parakstīja 3. martā, kas ļāva divās daļās — 2022. gada 11. un 18. martā — izmaksāt pirmo maksājumu 600 miljonu EUR apmērā. Tā kā SM ietvertos nosacījumus *force majeure* iemeslu dēļ šobrīd nav iespējams izpildīt, Komisija pēc veiksmīgas apspriešanās ar MFP dalībvalstu komiteju nolēma steidzamības kārtā maijā izmaksāt otro daļu 600 miljonu EUR apmērā kā ārkārtas atbildi Ukrainas akūtajām finansējuma vajadzībām. Šī ārkārtas MFP Ukrainai tiek sniegta kopā ar starptautisko finanšu iestāžu un divpusējas palīdzības organizāciju — ietverot SVF — resursiem, ievērojot 2020. gada 9. jūnijā noslēgto 18 mēnešu rezerves vienošanos par 5 miljardiem USD. Pēc pirmā programmas pārskata sekmīgas pabeigšanas 2021. gada novembrī SVF Valde pagarināja rezerves vienošanās spēkā esību līdz 2022. gada jūnijai beigām. Otrais programmas pārskats tika uzsākts 2022. gada 23. februārī, dienu pirms Krievijas iebrukuma. Ņemot vērā izņēmuma apstākļus, Ukraina pieprasīja ārkārtas finansējumu ātrās finansēšanas instrumenta ietvaros un 9. martā saņēma 1,4 miljardus USD.

### 3.2 *Dienviņu kaimiņreģions*

- **Jordānija: MFP III un Covid-19 MFP**

Pēc tam, kad 2020. gada janvārī bija stājusies spēkā trešā MFP Jordānijai 500 miljonu EUR apmērā, Jordānijas iestādes 2020. gada aprīlī pieprasīja papildu palīdzību saistībā ar Covid-19 pandēmiju, un ES vienojās par papildu 200 miljonu EUR MFP, kas visa izsniedzama aizdevumu veidā. MFP politikas nosacījumi galvenokārt attiecas uz šādām jomām: i) publisko finanšu pārvaldības uzlabošana, ii) korupcijas apkarošana, iii) reformu īstenošana sabiedrisko pakalpojumu nozarē, iv) reformu īstenošana sociālajā un darba tirgus politikā un v) pārvaldība.

Pirmais maksājums (150 miljoni EUR un papildu 100 miljoni EUR) tika veikts 2020. gada 25. novembrī. Otrais un trešais maksājums ir atkarīgi no īpašajiem politikas nosacījumiem, par kuriem Jordānija un ES ir vienojušās SM. Otrā daļa (50 miljoni EUR un papildu 200 miljoni EUR) tika izmaksāta 2021. gada 20. jūlijā, sekmīgi pabeidzot palīdzības daļu, kas attiecas uz Covid-19. Pēc apspriešanās ar Makrofinansiālās palīdzības dalībvalstu komiteju tika piešķirts atbrīvojums no viena nosacījuma izpildes (pasākumi elektronisko rēķinu sagatavošanas sistēmas izveidei), lai varētu izmaksāt otro daļu. Tomēr šis atceltais nosacījums būs pilnībā jāizpilda, tiklīdz tiks īstenotas visas nepieciešamās reformas trešās daļas izmaksai. Trešā daļa 200 miljonu EUR apmērā būs pieejama līdz 2023. gada aprīlim.

Šīs MFP darbības tiek nodrošinātas kopā ar starptautisko finanšu iestāžu un divpusējas palīdzības organizāciju — ietverot SVF — resursiem. SVF 2020. gada 25. martā apstiprināja četru gadu PFM programmu Jordānijai 1,1 miljarda EUR apmērā (270 % no kvotas). Šī summa vēlāk tika palielināta līdz aptuveni 1,3 miljardiem EUR (kas atbilst 312 % no Jordānijas kvotas). 2020. gada 20. maijā SVF darīja Jordānijai pieejamus arī aptuveni 366 miljonus EUR ārkārtas palīdzībai no ātrās finansēšanas instrumenta, lai palīdzētu valstij tikt galā ar pandēmijas sekām. 2021. gada decembrī kopējais SVF izmaksu, kas veiktas kopš 2020. gada sākuma, apjoms Jordānijai bija sasniedzis aptuveni 1 miljardu EUR. Trešais PFM programmas pārskats tika pabeigts savlaicīgi, 2021. gada decembrī, tādējādi tās īstenošana norit pēc plāna. Lai gan Jordānijas valsts parāds 2021. gada beigās joprojām bija augsts, t. i., 110 % no IKP, SVF to novērtēja kā atmaksājamu.

- **Tunisija: Covid-19 MFP**

2020. gada maijā pieņemtās Covid-19 MFP paketes ietvaros ES vienojās par 600 miljonu EUR MFP Tunisijai. SM un AMN tika parakstīti 2020. gada 24. novembrī, Tunisijas parlaments tos ratificēja 2021. gada 15. aprīlī, un tie stājās spēkā 2021. gada 11. maijā pēc publicēšanas Tunisijas Oficiālajā Vēstnesī. Tādējādi 12 mēnešu pieejamības periods ilga līdz 2022. gada maijam. MFP politikas nosacījumi galvenokārt attiecas uz četrām tematiskajām jomām: publisko finanšu pārvaldība un civilā sektora reforma, reformas valstij piederošajos uzņēmumos, sociālā aizsardzība un ieguldījumu vide.

MFP tika nodrošināta divās daļās — katra 300 miljonu EUR apmērā. Pirmais maksājums bija atkarīgs no vispārējo MFP politisko priekšnoteikumu ievērošanas un tika izmaksāts 2021. gada 1. jūnijā. Ir redzams, ka ir pastiprināti centieni attiecībā uz politikas reformām, kas nepieciešamas, lai tiktu izmaksāta otrā daļa, un visi nosacījumi ir vismaz kopumā izpildīti. Neraugoties uz zināmām bažām attiecībā uz politisko priekšnoteikumu, Tunisijas iestāžu nosūtītā vēstule, kurā aprakstītas šā gada politiskā kalendāra saistības, nodrošināja otrās daļas izmaksu 2022. gada 25. maijā.

Palīdzība ir paredzēta, lai papildinātu resursus, kurus citi līdzekļu devēji, ietverot SVF, darīja pieejamus saskaņā ar 2020. gada 10. aprīlī apstiprināto ātrās finansēšanas instrumenta programmu Tunisijai 685 miljonu EUR apmērā.

### **3.3 Rietumbalkāni**

- **Albānija: Covid-19 MFP**

Pēc 2019. gada novembra postošajām zemestrīcēm un Covid-19 pandēmijas radītajām problēmām Albānija 2020. gada 15. aprīlī oficiāli pieprasīja MFP. Atbildot uz to, Covid-19 MFP paketes ietvaros ES vienojās par MFP Albānijai 180 miljonu EUR apmērā. SM un AMN tika parakstīti 2020. gada 3. novembrī un stājās spēkā attiecīgi 2020. gada 3. novembrī un 2021. gada 26. janvārī, jo atšķīrās piemērojamās valsts procedūras. MFP politikas nosacījumu mērķis bija novērst atsevišķas nepilnības publisko finanšu pārvaldībā, finanšu nozarē, labā pārvaldībā un korupcijas apkarošanā, kā arī sociālās aizsardzības politikā.

MFP tika nodrošināta divās daļās — katra 90 miljonu EUR apmērā. Pirmais maksājums tika veikts 2021. gada 31. martā. Otrais un pēdējais maksājums tika veikts 2021. gada 5. novembrī pēc tam, kad Albānija bija izpildījusi pievienotos politikas nosacījumus.

Palīdzība bija paredzēta, lai papildinātu resursus, ko citi līdzekļu devēji, ietverot SVF, darīja pieejamus saskaņā ar 2020. gada 10. aprīlī apstiprināto ātrās finansēšanas instrumenta programmu Albānijai 174 miljonu EUR apmērā.

- **Bosnija un Hercegovina: Covid-19 MFP**

Ņemot vērā Bosnijas un Hercegovinas 2020. gada 14. aprīļa oficiālo MFP pieprasījumu saistībā ar Covid-19 pandēmiju, Covid-19 MFP paketē tika iekļauti 250 miljoni EUR Bosnijai un Hercegovinai. SM un AMN tika parakstīti 2021. gada 15. janvārī un stājās spēkā 2021. gada 9. jūnijā. Šis būtiskās aizkavēšanās iemesls bija ilgais valsts lēmumu pieņemšanas process. MFP politikas nosacījumu mērķis ir novērst atsevišķas nepilnības ekonomikas pārvaldības un institucionālās attīstības jomā, finanšu sektora stabilitātes jomā, pārredzamības un korupcijas apkarošanas jomā, kā arī darba tirgus darbības uzlabošanas jomā.

MFP bija jānodrošina divās daļās — katra 125 miljonu EUR apmērā. Pirmais maksājums tika veikts 2021. gada 7. oktobrī, savukārt otrā daļa netika izmaksāta, jo līdz pieejamības perioda beigām netika īstenotas pietiekamas reformas.

Palīdzība ir paredzēta, lai papildinātu resursus, ko citi līdzekļu devēji, ietverot SVF, darīja pieejamus saskaņā ar 2020. gada 20. aprīlī apstiprināto ātrās finansēšanas instrumenta programmu 330 miljonu EUR apmērā.

- **Kosova: Covid-19 MFP**

Ņemot vērā Kosovas 2020. gada 8. aprīļa oficiālo MFP pieprasījumu saistībā ar Covid-19 pandēmiju, tā saņēma jaunu MFP darbību 100 miljonu EUR apmērā. MFP politikas nosacījumi galvenokārt tika vērsti uz publisko finanšu stiprināšanu, finanšu stabilitātes veicināšanu, neoficiālās ekonomikas novēršanu, tiesiskuma stratēģijas virzīšanu un jauniešu nodarbinātības iespēju uzlabošanu.

MFP tika nodrošināta divās daļās — katra 50 miljonu EUR apmērā. Pirmais maksājums tika veikts 2020. gada 6. oktobrī. Otrais un pēdējais maksājums tika veikts 2021. gada 1. jūnijā pēc tam, kad Kosova bija izpildījusi pievienotos politikas nosacījumus.

Palīdzība bija paredzēta, lai papildinātu SVF līdzekļus (52 miljoni EUR) no ātrās finansēšanas instrumenta (50 % no Kosovas kvotas fondā), kas apstiprināts 2020. gada 10. aprīlī.

- **Melnkalne: Covid-19 MFP**

Ņemot vērā Melnkalnes 2020. gada 15. aprīļa oficiālo MFP pieprasījumu, ES vienojās par MFP darbību Melnkalnei 60 miljonu EUR apmērā Covid-19 MFP paketes ietvaros. MFP politikas nosacījumi galvenokārt tika vērsti uz publisko finanšu stiprināšanu, korupcijas apkarošanu, finanšu stabilitātes veicināšanu, uzņēmējdarbības vides uzlabošanu un sociālās aizsardzības reformu.

MFP tika nodrošināta divās daļās — katra 30 miljonu EUR apmērā. Pirmā daļa tika izmaksāta 2020. gada 6. oktobrī. Otrais un pēdējais maksājums tika veikts 2021. gada 1. jūnijā pēc tam, kad Melnkalne bija izpildījusi pievienotos politikas nosacījumus.

Palīdzība bija paredzēta, lai papildinātu resursus, kurus citi līdzekļu devēji, ietverot SVF, darīja pieejamus saskaņā ar 2020. gada 24. jūnijā apstiprināto ātrās finansēšanas instrumenta programmu Melnkalnei 75 miljonu EUR apmērā.

- **Ziemeļmaķedonija: Covid-19 MFP**

Ņemot vērā Ziemeļmaķedonijas 2020. gada 15. aprīļa oficiālo MFP pieprasījumu, ES Covid-19 MFP paketes ietvaros paredzēja Ziemeļmaķedonijai MFP darbību 160 miljonu EUR apmērā. MFP politikas nosacījumi galvenokārt tika vērsti uz publisko finanšu stiprināšanu, korupcijas apkarošanu, finanšu stabilitātes veicināšanu, uzņēmējdarbības vides uzlabošanu un sociālās aizsardzības reformu.

MFP tika nodrošināta divās daļās — katra 80 miljonu EUR apmērā. Pirmais maksājums tika veikts 2020. gada 6. oktobrī. Otrais un pēdējais maksājums tika veikts 2021. gada 1. jūnijā pēc tam, kad Ziemeļmaķedonija izpildīja pievienotos politikas nosacījumus.

Palīdzība bija paredzēta, lai papildinātu resursus, kurus citi līdzekļu devēji, ietverot SVF, darīja pieejamus saskaņā ar 2020. gada 10. aprīlī apstiprināto ātrās finansēšanas instrumenta programmu Ziemeļmaķedonijai 176 miljonu EUR apmērā.

#### **4 MFP LĪDZEKĻU ATBILSTĪGAS IZMANTOŠANAS NODROŠINĀŠANA: DARBĪBAS NOVĒRTĒJUMI, EX POST NOVĒRTĒJUMI UN REVĪZIJAS**

##### **4.1 Darbības novērtējumi**

Atbilstīgi ES Finanšu regulas prasībām Komisija ar ārējo konsultantu palīdzību veic darbības novērtējumus, lai gūtu pietiekamu pārlicību par saņēmējvalstu administratīvo procedūru un finanšu plūsmu darbību.

Darbības novērtējumos galvenā uzmanība tiek pievērsta publisko finanšu pārvaldības sistēmām. Jo īpaši tam, kā ir organizētas finanšu ministrijas un centrālās bankas un kādas procedūras tās īsteno. Konkrētāk — kā tiek pārvaldīti konti, kuros tiek saņemti ES līdzekļi. Īpaša uzmanība ir pievērsta arī ārējo revīzijas iestāžu darbībai, neatkarībai un darba programmām un tam, cik efektīvas ir šo iestāžu veiktās kontroles. Tiek pārbaudītas arī publiskā iepirkuma procedūras centrālajā līmenī.

2020. gadā tika veikti 10 darbības novērtējumi saistībā ar Covid-19 MFP darbībām, kā arī MFP III Jordānijai. Novērtējumos tika secināts, ka finanšu plūsmas un procedūras partnervalstīs ir uzskatāmas par piemērotām MFP mērķiem. 2021. gadā nebija nepieciešami jauni novērtējumi.

##### **4.2 Ex post novērtējumi**

Atbilstīgi ES Finanšu regulai un attiecīgajiem lēmumiem par MFP Komisija veic *ex post* novērtējumus<sup>8</sup> pēc MFP darbību pabeigšanas, lai novērtētu to ietekmi. Šo novērtējumu divi galvenie mērķi ir šādi:

---

<sup>8</sup> Visi *ex post* novērtējumi ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē [https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities\\_en](https://ec.europa.eu/info/evaluation-reports-economic-and-financial-affairs-policies-and-spending-activities_en).

- i. analizēt MFP ietekmi uz saņēmējvalsts ekonomiku un jo īpaši uz tās ārējās pozīcijas ilgtspēju, un
- ii. novērtēt ES rīcības pievienoto vērtību.

2021. gada janvārī un aprīlī Komisija publicēja dienestu darba dokumentus, kas papildināja *ex post* novērtējumus attiecīgi par MFP I Tunisijai un MFP III Ukrainai. Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam, ir sniegta sīkāka informācija par šiem diviem novērtējumiem.

Papildus tam 2021. gadā tika pabeigts kopīgais *ex post* novērtējums par MFP II pasākumiem Tunisijai un Jordānijai, kā arī visu 2010.–2020. gadā īstenoto MFP darbību kopsavilkuma novērtējums. Kopsavilkuma novērtējumā tika vērtēti principi un īpašības, kas reglamentē MFP instrumentu, un tā mērķis bija sniegt informāciju par to, kā uzlabot: i) šā instrumenta atbilstību, lietderību, efektivitāti un pievienoto vērtību, un ii) tā spēju reaģēt uz ES ārējās darbības prioritātēm. 2022. gadā paredzēts publicēt šo abu novērtējumu attiecīgos dienestu darba dokumentus.

- **MFP II Tunisijai un Jordānijai.** Ārējā pētījumā tika secināts, ka abās valstīs īstenoto darbību apjoms, veids un laiks bija atbilstīgi un piemēroti valstu finansējuma vajadzībām, nodrošinot ES pievienoto vērtību. Abās valstīs MFP bija pozitīva ietekme uz parādu atmaksājamību un tā palīdzēja uzlabot makroekonomikas stabilizāciju. Nosacījumi bija atbilstīgi un vērsti uz galvenajām reformu jomām. Darbības veicināja pozitīvas pārmaiņas dažās reformu jomās, tomēr attiecībā uz dažām citām konkrētām reformām panākumi bija atšķirīgi. Raugoties no reģionālā aspekta, abu MFP pozitīvo un paplašināto ietekmi uz Tuvo Austrumu reģionu un Ziemeļāfrikas reģionu bija grūtāk novērtēt, un tā galvenokārt bija saistīta ar uzticības radīšanu.
- **2010.–2020. gadā īstenoto MFP darbību kopsavilkuma novērtējums.** Ārējā pētījumā tika secināts, ka MFP darbības bija efektīvas, atbilstīgas, saskaņotas un radīja ES pievienoto vērtību. Papildus tam tika atzīts, ka MFP instruments efektīvi palīdz gan atjaunot ārējo ilgtspēju, gan veicināt strukturālās reformas. Tāpat pētījumā ir norādīts, cik nozīmīga ir līdzdalības apziņa, īstenojot reformas partnervalstī, lai nodrošinātu, ka veiktajām politikas reformām ir ilgstoša ietekme. Turklāt pētījumā ir izcelts, ka MFP darbību uzsākšanai var būt nepieciešams ilgs laika periods, un sniegtas dažas idejas, kā veicināt ātrāku un efektīvāku instrumenta reaģēšanas spēju sarežģītajos ģeopolitiskajos apstākļos. Novērtējumā tika uzsvērtā nepieciešamība pastiprināt MFP redzamību saņēmējvalstīs. Saistībā ar to Komisijas 2021. gada 16. novembra pasākums, kas tika organizēts par godu instrumenta 30. gadadienai, kalpoja arī par nozīmīgu skatuvi, lai nostiprinātu informētību par instrumentu ārpus Eiropas Savienības. Augsta līmeņa pārstāvji no saņēmējvalstīm, konsultāciju uzņēmumi, ES delegācijas un dalībvalstis piedalījās diskusijā par MFP līdz šim sasniegtajiem rezultātiem un iespējamajām stratēģijām nākotnē. Raugoties no metodiskā aspekta, MFP *ex post* novērtējumi tika īstenoti augstā līmenī, jo īpaši pēc tam, kad 2015. gadā stājās spēkā Labāka regulējuma pamatnostādnes.

Sīkāka informācija par šiem diviem novērtējumiem ir sniegta dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam, un būs pieejama dienestu darba dokumentos, kas tiks publicēti attiecībā uz abiem novērtējumiem.

## 5 VISPĀRĒJĀS TENDENCES SAISTĪBĀ AR MFP INSTRUMENTU

### 5.1 MFP instrumenta darbība

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada kopīgajā deklarācijā par MFP<sup>9</sup> ir paredzēts, ka palīdzība ir makroekonomiska un finansiāla, un ir skaidri teikts, ka tās mērķis ir “atjaunot ilgtspējīgu ārējo finanšu situāciju kritērijiem atbilstošajās valstīs un teritorijās, kurās ir radušās problēmas saistībā ar ārējo finansējumu”. Lai MFP būtu sekmīga kā “ārkārtas” instruments, ir svarīgi to efektīvi un laikus mobilizēt.

Tajā pašā laikā gan Eiropas Revīzijas palātas ziņojumā, gan MFP darbību (2010.–2020.) kopsavilkuma novērtējumā tika norādīts, ka kavēšanās, Eiropas Parlamentam un Padomei parastā likumdošanas procedūrā pieņemot lēmumus par MFP, var būt ievērojams trūkums instrumentam, kas domāts, lai reaģētu uz maksājumu bilances problēmām. Rezultātā Eiropas Revīzijas palāta ieteica, ka “Komisijai kopā ar likumdevējiem jāizskata pieejamās iespējas, lai paātrinātu turpmāko makrofinansiālās palīdzības programmu apstiprināšanas procedūras, jo īpaši attiecībā uz ārkārtas finansējumu”<sup>10</sup>.

Tomēr Komisija uzskata, ka pieredze ar Covid-19 MFP paketi un jauno ārkārtas MFP Ukrainai liecina, ka pašreizējā MFP kārtība var nodrošināt ātru lēmumu pieņemšanu, ja visas iestādes vienojas pilnībā izmantot pieejamās procedūru elastības iespējas. Abos gadījumos Komisija sadarbojās ar Parlamentu un Padomi, lai vienotos par pašreizējo steidzamības procedūru izmantošanu, kas ļāva abiem likumdevējiem lēmumu par palīdzību pieņemt viena mēneša laikā pēc Komisijas priekšlikuma. Eiropas Parlaments savā reglamentā atsaucās uz īpašu klauzulu (163. pantu), kas tam ļāva nekavējoties pieņemt lēmumu plenārsēdē, neizmantojot Starptautiskās tirdzniecības komiteju, kā tas notiek parasti. Šis ātrais pieņemšanas process bija saistīts ar visu iestāžu kopīgo izpratni par to, ka šajos ārkārtīgi sarežģītajos laikos ir jārikojas nekavējoties.

Tādējādi gan Padomes, gan Eiropas Parlamenta reglamentā ir paredzēta paātrināta procedūra, kas izmantojama steidzamai lēmumu pieņemšanai ārkārtas situācijās. Ir pierādījies, ka ar savlaicīgu un konstruktīvu saziņu iespējams paātrināt parastajā likumdošanas procedūrā paredzēto lēmumu pieņemšanas procesu, pilnībā iesaistot Eiropas Parlamentu. Tas nebūtu noticis, ja Komisija būtu ierosinājusi pasākumus, pamatojoties uz LESD 213. pantu (piemērojams gadījumos, kad nepieciešama steidzama finansiāla palīdzība, un Padome pieņemtu lēmumu tikai par MFP darbību).

### 5.2 MFP daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam

ES kaimiņreģionu valstīs joprojām pastāv ģeopolitiska un ekonomiska nestabilitāte. To vēl vairāk saasina humānās un ekonomiskās sekas, kuras radījusi Covid-19 pandēmija un Krievijas iebrukums Ukrainā. Tādējādi, visticamāk, arī turpmākajos gados ES būs jāapsver MFP nodrošināšana.

---

<sup>9</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgā deklarācija, kas pieņemta kopā ar lēmumu, ar ko piešķir turpmāku makrofinansiālo palīdzību Gruzijai (2013. gada 12. augusta Lēmums Nr. 778/2013/ES). Pieejama saitē

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0778&from=LV>.

<sup>10</sup> Eiropas Revīzijas palātas īpašais ziņojums (Nr. 03/2017) pieejams saitē

[https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17\\_3/SR\\_TUNISIA\\_LV.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_3/SR_TUNISIA_LV.pdf).

2021. gada jūnijā, pēc tam, kad to oficiāli pieņēma Padome un Parlaments, stājās spēkā jaunais Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments (*NDICI* jeb instruments “Eiropa pasaulē”). Tomēr MFP instruments paliks nošķirts no *NDICI* – “Eiropa pasaulē”, un konkrētas MFP darbības joprojām tiks (pēc nepieciešamības) uzsāktas, pamatojoties uz atsevišķiem *ad hoc* lēmumiem un piemērojamo juridisko pamatu, ko paredz Līgums. Tomēr MFP aizdevumus turpmāk garantēs jaunā Ārējās darbības garantija (ĀDG), kas tika izveidota ar Regulu par *NDICI* – “Eiropa pasaulē”, tāpat kā iepriekš — ar 9 % uzkrājumu likmi.

*NDICI* – “Eiropa pasaulē” nosaka, ka: i) ĀDG uzkrājumus finansē no attiecīgo ģeogrāfisko programmu budžeta, un ii) ĀDG nodrošināšanai var izmantot ne vairāk kā 10 miljardus EUR. Tādējādi faktiski tiktu uzlikts ierobežojums MFP darbību, kā arī citu instrumentu (cita starpā Eiropas Investīciju bankas ārējo aizdevumu, EFIA+ un *Euratom* aizdevumu), kurus var finansēt šis DFS ietvaros, apmēram.

ĀDG vairs nepārvaldīs Garantiju fonds ārējai darbībai, bet gan Kopējais uzkrājumu fonds. Komisija ir uzsākusi risku novērtējumu attiecībā uz: i) jaunajiem noteikumiem par iespējamo saistību režīmu, un ii) īpašajiem apstākļiem, kas rada ietekmi uz Ukrainu un reģionu. Iespējams, šie riski tiks aplūkoti arī gaidāmajā Regulas par *NDICI* – “Eiropa pasaulē” vidusposma pārskatā.

## 6 SKATS NĀKOTNĒ: MFP DARBĪBAS UN BUDŽETA SITUĀCIJA 2022. GADĀ

2022. gada sākumā Komisija pieņēma divus jaunus MFP priekšlikumus Moldovai un Ukrainai attiecīgi 150 miljonu EUR un 1,2 miljardu EUR apmērā. MFP Moldovai, kas tika pieprasīta 2021. gada novembrī, ņemot vērā Moldovā pastāvošo gāzes krīzi un notiekošo ekonomikas atveseļošanu pēc pandēmijas, ietvers 120 miljonus EUR aizdevumos un 30 miljonus EUR dotācijās. Šie aizdevumi un dotācijas tiks izmaksātas trīs daļās, tiklīdz būs izpildīti priekšnoteikumi. 11. martā Moldova pieprasīja palielināt MFP, tādējādi atspoguļojot ekonomiskās sekas, ko uz tās finansējuma vajadzībām atstāja Krievijas iebrukums Ukrainā un cita starpā arī lielais bēgļu pieplūdums. Moldovas pieprasījumā jo īpaši bija uzsvērtas nepieciešamās dotācijas. Atbildot uz to, tiek īstenoti centieni, lai papildinātu šo MFP ar plašāku atbalsta paketi tajās jomās, kurās ir iespējams nodrošināt lielāku palīdzību dotāciju veidā. Turklāt MFP dotāciju komponents būs apjomīgāks sākumposmā, lai varētu izmaksāt lielākas dotācijas divās pirmajās daļās (attiecīgi 15 miljoni EUR un 10 miljoni EUR).

2022. gada 24. februārī Eiropas Parlaments un Padome pieņēma lēmumu par jaunu ārkārtas MFP Ukrainai, neraugoties uz risku saasināt konfliktu ar Krieviju, apstākļos, kad Ukraina zaudēja piekļuvi starptautiskajiem kapitāla tirgiem. MFP tika piešķirta aizdevumu veidā 1,2 miljardu EUR apmērā, un 2022. gada martā tika izmaksāti pirmie 600 miljoni EUR, lai palīdzētu Ukrainai novērst strauji augošo finansējuma iztrūkumu, ko radījis notiekošais konflikts ar Krieviju. Ukrainas iestādes, kopumā vērtējot, bija veikušas pasākumus, lai īstenotu saskaņotos nosacījumus. Tomēr kara situācijas radītā *force majeure* apgrūtināja to strukturālās politikas pasākumu efektīvu īstenošanu, kas bija izvirzīti kā nosacījums MFP otrās daļas izmaksai. Tomēr pēc rūpīgas izvērtēšanas un apspriešanās ar Makrofinansālās palīdzības komiteju Komisija nolēma steidzamības kārtā jau 2022. gada maijā izmaksāt otro daļu 600 miljonu EUR apmērā.

Eiropadome 2022. gada 30. maijā atkārtoti apliecināja savu atbalstu Ukrainai un ir gatava 2022. gada laikā piešķirt jaunu ārkārtas MFP līdz 9 miljardiem EUR.

Pamatojoties uz politikas reformās panākto progresu un politiskā priekšnoteikuma izpildi, Covid-19 MFP pēdējā daļa Tunisijai tika izmaksāta 2022. gada 25. maijā, savukārt otrā daļa Bosnijai un Hercegovinai netika izmaksāta, jo līdz pieejamības perioda beigām netika īstenotas pietiekamas reformas. Jordānijai piešķirtās MFP III darbības pēdējais maksājums būs pieejams līdz 2023. gada aprīlim.

Komisija ir gatava izskatīt visus turpmākos MFP pieprasījumus un vajadzības gadījumā piedāvās atbilstīgajiem partneriem jaunas un/vai turpmākas MFP darbības.

1. tabulā ir sniegts pārskats par MFP dotāciju saistībām un maksājumiem, kā arī MFP aizdevumu izmaksām 2019., 2020., 2021. un (provizoriski) 2022. gadā. Sagaidāms, ka kopējās izmaksas 2022. gadā būs 1575 miljoni EUR aizdevumos un 25 miljoni EUR dotācijās.

**1. tabula. MFP dotāciju saistības un maksājumi un MFP aizdevumu izmaksas  
2019.–2022. gadā (EUR)<sup>11</sup>**

	2019.	2020.	2021.	2022. (provizoriski)
<b>Saistību apropriācijas dotācijām budžetā</b>	27 000 000	20 000 000	227 200	50 000 000
Darbības novērtējumi, <i>ex post</i> novērtējumi	125 900	293 900	227 200	Tiks noteikts vēlāk
Citas iespējamās MFP darbības	—	—	—	30 000 000
<b>Saistības, kopā</b>	125 900	293 900	227 200	30 000 000
Neiedalītie budžeta piešķirumi	26 874 100	19 706 100		Tiks noteikts vēlāk
<b>Maksājumu apropriācijas dotācijām budžetā</b>	27 000 000	27 000 000	362 400	25 000 000
Darbības novērtējumi, <i>ex post</i> novērtējumi	304 949	284 600	362 400	—
MFP III Gruzijai (pabeigta)	—	5 000 000	—	—
MFP Moldovai (pabeigta)	10 000 000	10 000 000	—	—
MFP Moldovai	—	—	—	25 000 000
Citas iespējamās MFP darbības	—	—	—	—
<b>Maksājumi, kopā</b>	10 304 949	15 284 600	362 400	25 000 000
Dotāciju maksājumiem neizmantotie piešķirumi	16 695 051	11 715 400		—
<b>MFP aizdevumu izmaksas</b>				
MFP III Gruzijai (pabeigta)	—	20 000 000	—	—
MFP Moldovai (pabeigta)	20 000 000	20 000 000	—	—
MFP IV Ukrainai (pabeigta)	—	500 000 000	—	—
MFP II Jordānijai (pabeigta)	100 000 000	—	—	—
MFP III Jordānijai <sup>12</sup>	—	100 000 000	200 000 000	—
MFP II Tunisijai (pabeigta)	300 000 000	—	—	—
MFP Moldovai	—	—	—	75 000 000
Ārkārtas MFP Ukrainai	—	—	—	1 200 000 000
<b>MFP aizdevumu izmaksas, kopā</b>	<b>420 000 000</b>	<b>640 000 000</b>	<b>200 000 000</b>	<b>1 275 000 000</b>
<b>Covid-19 MFP darbības</b>				
MFP Gruzijai (daļēji izmaksāta)		75 000 000	—	—
MFP Moldovai (pabeigta)		50 000 000	50 000 000	—
MFP Ukrainai (pabeigta)		600 000 000	600 000 000	—
MFP Jordānijai (pabeigta)		150 000 000	50 000 000	—
MFP Tunisijai (pabeigta)		—	300 000 000	300 000 000
MFP Albānijai (pabeigta)		—	180 000 000	—
MFP Bosnijai un Hercegovinai (daļēji izmaksāta)		—	125 000 000	—
MFP Kosovai (pabeigta)		50 000 000	50 000 000	—
MFP Melnkalnei (pabeigta)		30 000 000	30 000 000	—
MFP Ziemeļmaķedonijai (pabeigta)		80 000 000	80 000 000	—
<b>MFP aizdevumu izmaksas, kopā</b>	<b>420 000 000</b>	<b>1 675 000 000</b>	<b>1 665 000 000</b>	<b>1 575 000 000</b>

<sup>11</sup> Tabulā nav ņemti vērā priekšlikumi jaunām MFP darbībām, kas iesniegti pēc 2022. gada 1. jūnija.

<sup>12</sup> Trešais maksājums 200 miljonu EUR apmērā ir pieejams līdz 2023. gada aprīlim.